

Moje prvo berilo.

Za obče ljudske šole.

Sestavil
Karel Wider.

Cena mehko vezani knjigi 12 K.

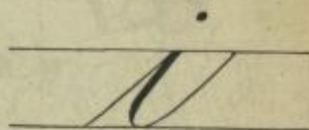
Odobrilo poverjeništvo za uk in bogočastje v Ljubljani z odlokom z dne 10. maja
1920, šte. 1884.

/ Sedmi popravljeni natisk.

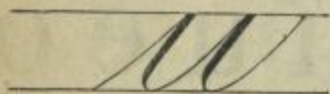
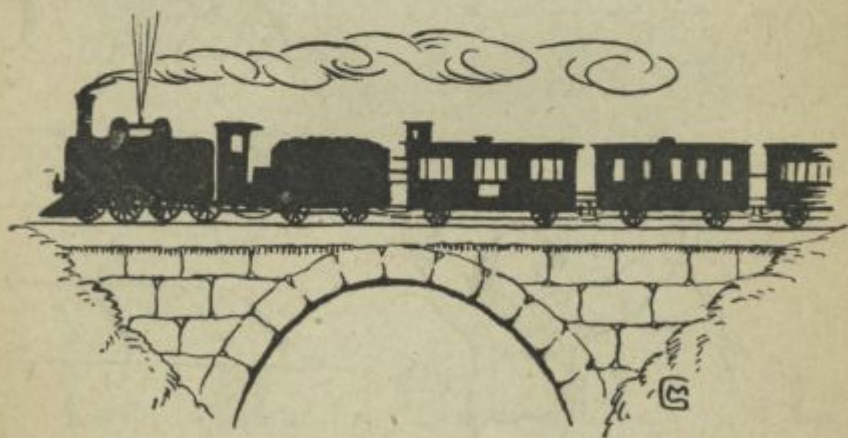
V Ljubljani.

Natisnila in založila Učiteljska tiskarna, r. z. z o. z.

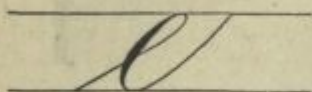
1920.

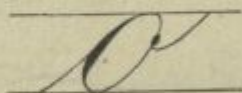
i

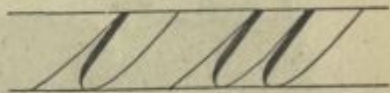
u

e

o

i u e o

a

a

i, u, e, o, a

e, a, u, i, o

i, u, e, o, a,

a, e, i, o, u.

n, ni, na,

ne, in, en,

e-na, u-na.

n, ni, na, ne, no.

m, mi, me,

mu, i-me, nu=

ma ma-me.

m, mi, me, mu, i-me,
me-ni, me-ne; i-ma-
mo i-me.

v, vi

ve, ve-

ma,

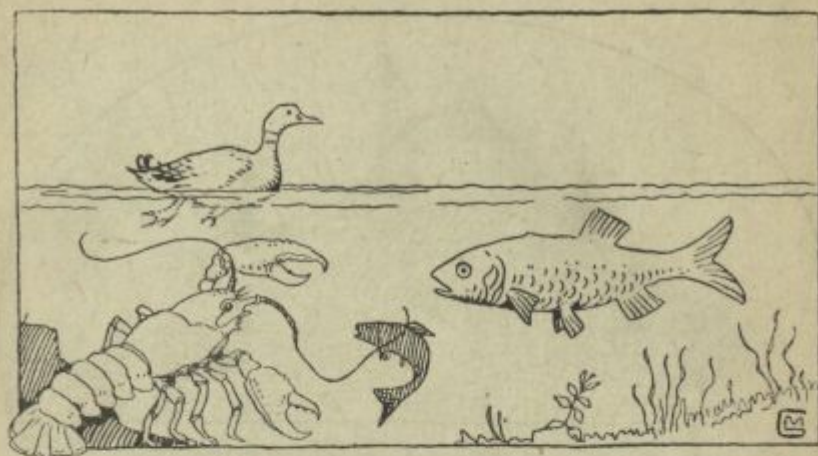
one

ve, v-

ma-mo no-

no vi-no.

v, vi, vi-no, ve, ve-
ne, va-ma, ve-mo.

re-va-ma-re-

na-u-ma-re-

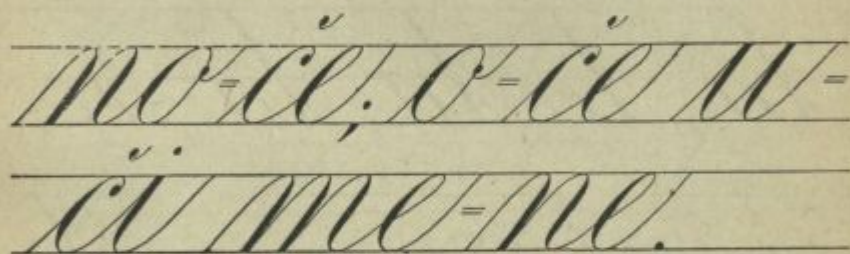
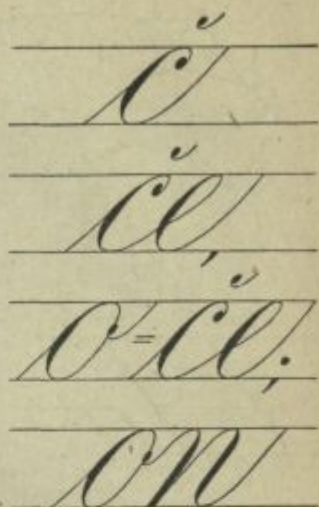
no-na-re-mi-

r, re-va, ri-ne, mi-ri, me-
ri, u-ra; on mi-ri; o-na
me-ri; on ni-ma u-re.

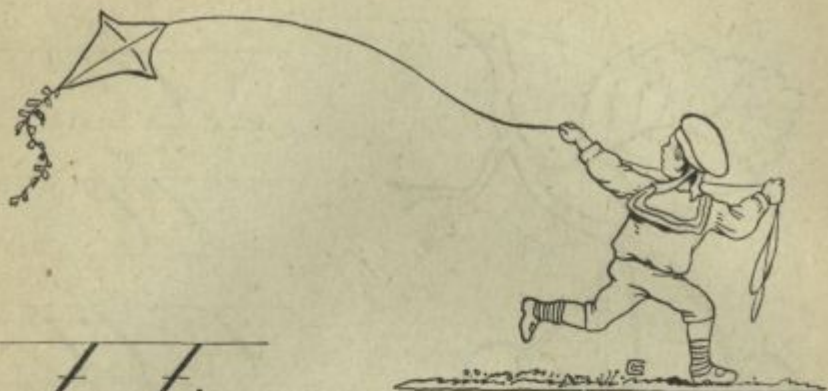

c, ce-na, ra-
ca in mu-co.

c, ce-vi, ce-na; re-ci mu;
 re-ci-va; on i-ma me-ri-co;
 i-ma-mo mu-co in ve-ve-
 ri-co; vi-no ni ce-no.

č, če, o-če; u-či me; on me
 u-či; on me-če; o-na ra-ču-
 na; mi ra-ču-na-mo; o-na
 no-če vi-na.

t, ti,

ta, te=ta, ta=re,

mo=ta=mo ni=ti.

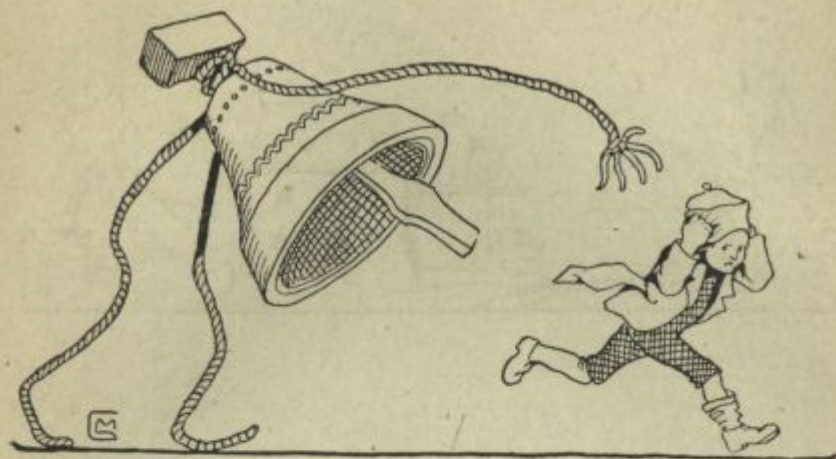
t, ta, to, to-ča, o-ta-va; to-či-mo
vi-no; ma-ti me u-či; on ni-ma
ma-te-re in ne o-če-ta; i-ma-mo
te-to; on me mo-ti; to-ča ta-re.

d, da, do, da=

ti, da-ni-ti.

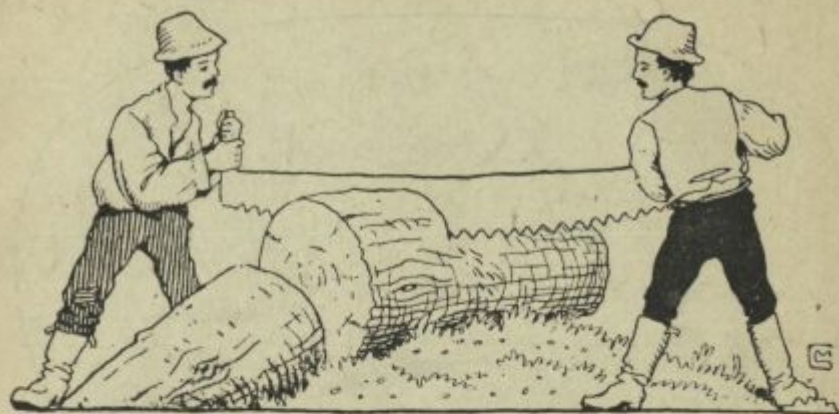
d, do, da, do-ma, de-te, du-ri; vo-
da de-re; i-ma-mo dom; i-ma-mo tu-
di do-mo-vi-no; to de-te ni-ma do-
ma; re-vi da-mo dar; na vo-di vi-
di-mo de-vet rac.

z, za, mi-za,

zi-ma, ve-za-ti.

z, za, zo-ra, zi-ma, ve-za-ti; za mi-
zo; to zi-mo; na mi-zo de-nem ra-
ču-ni-co; zi-dar zi-da zid; na zi-du
ni o-me-ta; mi-za ni u-mi-ta.

ž, že, ži-ma, ve-ža, ro-ža; ži-to zo-ri;

že-na že-ne ži-vi-no; te-ta ve-že ro-že;

mo-ža ma-že-ta vo-zo-ve; med
i-ma-mo ra-di; ve-ter že-ne dim;
i-ma-mo te-ža-ve.

l, le, le-to, lu-

na, va-lo-vi.

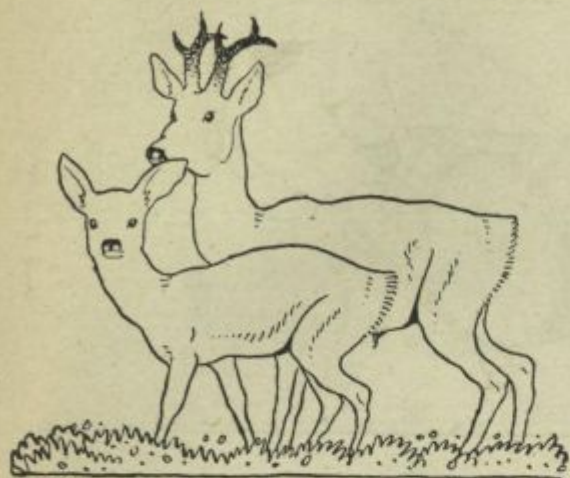
l, le, le-vi-ca, lo-vec, la-ni, že-lo; le-
to mi-ne; vo-da de-la va-lo-ve; lo-
vec lo-vi ži-va-li; mo-ra-mo de-la-ti
in mo-li-ti; de-la-vec rad de-la; vol
vle-če voz.

b, bi, bi-ti, de-

te i-ma bo-ben.

b, bo, bo-ben, bob, bol, te-be, te-bi;
 i-ma-mo zo-be; zob bo-li; če-be-la
 le-ti; i-ma že-lo; na-bi-ra-mo že-lo-
 de; ma-ti me bo-ža; be-žim; ru-ta
 ni bela.

s, se,

se=ne,

sa=ni,

te=sar, sad, so=

sed se-di v ve-ži.

s, si, si-no-vi, so-va, so-di-ti; so-se-
da o-be-si sa-ni; v so-bi se-di te-ta;
me-so do-bi-va-mo od vo-la; de-set
in de-set; sa-di-mo so-la-to; so-la-ta
ni več ze-le-na.

š, še, ši=va, so=

la, na=ša du=ša.

š, še, šu-ma, mi-ši, di-ša-va, su-ša;
ma-ša mi-ne; o su-ši ne ra-ste; ši-
lo bo-de; na-ša šo-la; v šo-li se u-
či-mo ra-ču-na-ti; ti boš mi-zar; de-
lal boš mi-ze in o-ma-re; ma-ti ši-va.

i=ma-mo ma=

lo sr=ni-co; sr=

na i=ma o=či.

lo-vec lo-vi sr-no; sr-no za-de-ne v
sr-ce; mr-tvo sr-no ne-se do-mov;

i-ma-mo vrt; na vr-tu ra-ste tr-ta;
o-če re-že tr-to z no-žem.

i-mam bra-ta; brat zna tu-di že
bra-ti.

h, ha, hi-ša,

ch, mu-ha le-ti.

h, ho, hi-ša, hu-do, u-ho, mah, meh,
o-reh, vi-har; be-la hi-ša; de-te bo-le-
ha; le-nuh ne de-la; na-bi-ra-mo mah;
ža-ba lo-vi mu-he; vo-ham in di-ham;
zob bo-li hu-do; o-re-hi so su-hi.

na hri-bu ra-
 ste hrast, hra-
 sti so dre-ve-sa.

iz hra-sto-vi-ne de-la-mo mi-ze, o-
 ma-re, sto-le in še ra-zne re-či; na
 hra-stu ra-ste že-lod;

u-če-nec no-si na hr-btu tor-bi-co;
 tor-bi-ca ni no-va, to-da še tr-dna.

k, ko, ko-sa, ki-

ta, ko-lo, o-ko.

k, ki, ka-va, ka-ča; ku-ka-vi-ca ku-
ka; ma-ti ku-ha ka-vo; ko-lar de-la
ko-le-sa; ko-vač de-la ko-so; ku-ha-
ri-ca ku-ha ko-si-lo; ko-sec ko-si s
ko-so; s se-ki-ro se-ka-mo les; ko-
koš ko-ko-da-ka; rak, kos, krt.

kra=va nam
 da mle=ko; iz
 mle=ka de=la=mo
 sir in ma=slo.

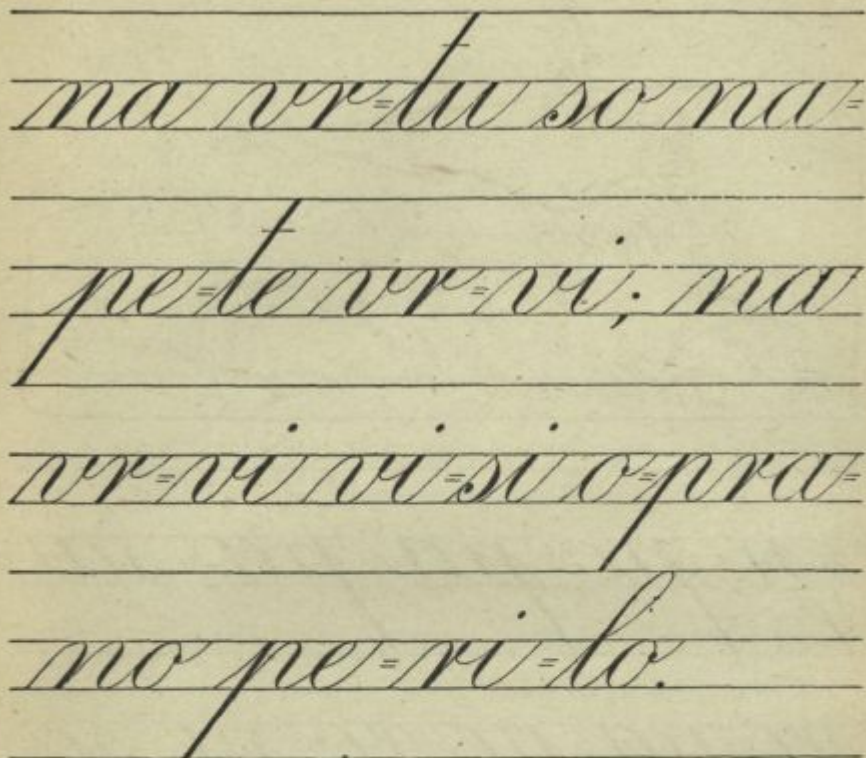
na vr-tu ži-ve čr-ni kr-ti; krt u-ni-či
 čr-ve; za-to so kr-ti ko-rist-ni;
 i-ma-mo ve-lik hleb kru-ha; kruh
 de-la-mo iz mo-ke;
 v ži-lah te-če rde-ča kri; a-ko se
 vre-žeš v roko, te-če kri.

p, po, pa, pa-sa,

re-pa, pe-ro pi-se.

p, pi-pa, pe-ča, pe-sa, lo-pa-ta, sa-
 pa; pe-ri-ca pe-re pe-ri-lo; pe-če-mo
 pu-ra-na; v pe-či pe-če-mo po-ti-ce;
 sa-pa pi-ha; be-rač ho-di ob pa-li-ci;
 li-pa le-po di-ši; s pi-lo pi-li-mo; po-
 no-či po-či-vamo.

pre-pe-li-ca ped-pe-di-ka v ži-tu; tam
i-ma mla-di-če;
za vr-tom te-če po-tok; v po-to-ku
pla-va ri-bi-ca; čez po-tok dr-ži le-
se-na in oz-ka brv; čez to brv te-če
de-ček; ob po-to-ku ra-sto sta-re vrbe.

j, je, je-za;
ve-ja je su-ha.

j, ja-ma, me-ja, je-len, jež; mi je-
mo; je-zen sem; vo-jak ja-ha v voj-
no; je-len je bo-ječ; ju-na-ki se bo-
ju-je-jo za do-mo-vi-no; dež li-je;
pes la-ja; po-je-mo; moj nož je nov.

jež je div-ja ži-
 val; kru-sta
 ka-č in čr-ve.

kmet or-je na po-lju; po-lje o-ze-le-
 ni; zra-ste ru-me-no ži-to; klas-je o-
 mla-ti-jo in do-be zr-nje; v mli-nu
 zme-lje mli-nar zr-nje v mo-ko; iz
 mo-ke pe-če-jo kruh; kruh je zdra-
 va in teč-na hra-na po-seb-no za o-
 tro-ke.

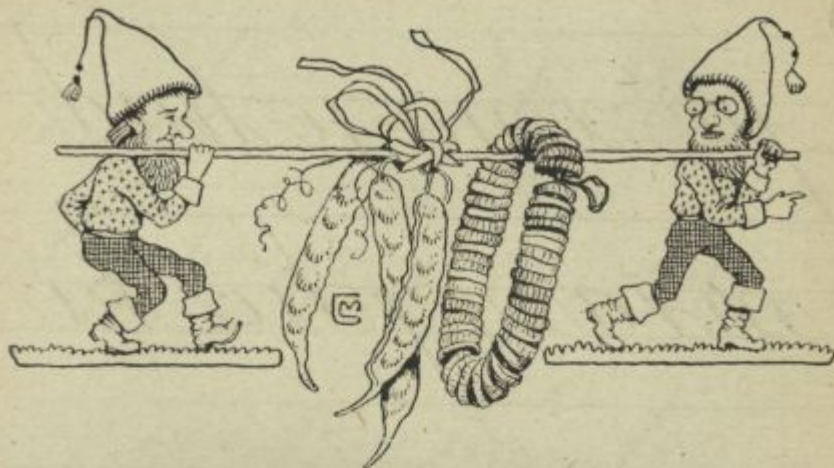

g, go-ra, go-
ba; gos ga-ga.

g, gu-ba, go-dec, gad, rog, ja-go-da;
go-lob; go-ra je vi-so-ka; go-dec go-
de; go-lob gru-li· hi-ša go-ri; je-len
i-ma ro-ge; na go-ri so ja-go-de; na
no-gah no-si-mo no-ga-vi-ce.

v me-stu je
 star grad; na
 gra-du je stolp.

na stol-pu vi-hra za-sta-va; pod gra-
 dom je str-mo ska-lov-je; po ska-
 lov-ju se gre-je-jo pi-sa-ni ga-di; gad
 i-ma strup; za-strup-ljen člo-vek u-
 mr-je; za-to je ne-var-no ho-di-ti po
 ska-lov-ju.

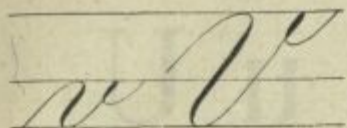
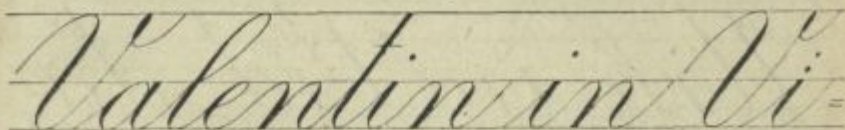
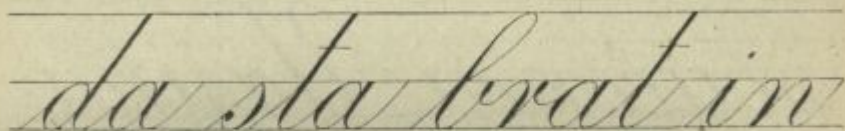
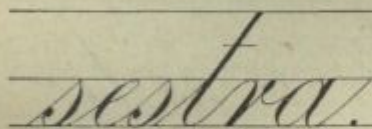

*f, fa-ra, fi-ga;
fi-žol je jed.*

f, fu-ži-na, fa-ra-ni, fa-za-ni; fa-ra
je ve-li-ka; fi-ge ra-di je-mo; fu-ži-
na je ob vo-di; fi-žol sa-di-mo; fa-
za-ni so le-pi; fa-za-ne re-di-mo za-
ra-di me-sa.

po-zi-mi-je hud
 mraz; ptič-ki
 iz-mr-zu-je-jo; ni-
 ma-jo kaj je-sti.

do-bri o-tro-ci jim⁷ na-tre-sa-jo drob-ti-nic in
 zr-nja; ptič-ki po-bi-ra-jo zr-nje in drob-ti-
 ni-ce; po-le-ti se iz-ka-zu-je-jo hva-le-žne;
 po drev-ju po-bi-ra-jo go-se-ni-ce, da i-ma-jo
 o-tro-ci kaj sa-dja.

V v

Valentin pleza na drevesa. Vida ga opominja: „Veš, mama je prepovedala plezati po drevju. Veja se odlomi in padeš na tla. V bolnico moraš potem.“ Valentin ne sluša sestre, pade z drevesa in si zlomi nogo. V bolnici sklene slušati svoje starše.

u U **u U**

Urh in Vid sta

součénca. Uršika

hodi tudi v šolo.

Uršika je pridna deklica. Uči se rada.
V šoli pridno posluša. Učiteljica jo pohvali.
Učenke jo imajo rade. Vsi ljudje so veseli
pridne Uršike. Uršika dela veselje svojim
staršem.

z Z ž Ž

*Zajec je divjačina;
ima dobro meso.*

Živi v gozdu in na polju. Zajec je jako boječ. Vsakega šuma se ustraši.

Zajček objeda v zelniku zelje. Zagleda ga kmetič. Zažuga mu. Zajček ne sluša. Že privzdigne kmetič puško. Zajček pa misli, da se kmetič šali. Zmotil se je. Že počí puška in zajček obleži mrtev.

c C Č č c C Č č

Ciril in Cene sta

bila prijatelja.

V isti hiši sta stanovala in hodila sta v isti razred.

Vedno sta bila skupaj. Če je bil ta na vrtu, je prišel še oni tja. Živela sta kot dobra prijatelja. Učila sta se oba pridno. Znala sta vsako nalogo. Zato sta bila Ciril in Cene vedno med prvimi v šoli.

o P o O

Oko je božji dar.
Varij si oči!

Olga se rada igra s škarjami. Večkrat jo mati svari: „Olga, pusti škarje! Zbodeš se v oko.“ Olga ne sluša. Oni dan je bila sama doma. Vzame škarje in se igra. Omahne s stola in se zbode s škarjami v oko, ki ji izteče. Olga je oslepela na eno oko.

Ostre reči, kakor škarje, noži, igle, niso za majhne otroke!

g G g G

Gad je strupena
kaca. Greje se
rad na solncu.

Glejte, kaj se je pripetilo Grozdani!

Grozdana gre v gozd po jagod. V grmovju zapazi zrele rdeče jagode. Grozdana seže v grmovje, da natrga teh lepih jagod. Gad je skrit v grmovju. Vseka jo v roko. Grozdana je komaj ozdravela.

Če te gad vseka, pojdi takoj k zdravniku!

e E **e E**

*Eva je bila pr-
va žena. Nivela
je v raju.*

Eva je jedla sad prepovedanega drevesa. Zato je bila kaznovana. V potu svojega obraza je morala trdo delati in obdelovati zemljo. Zemlja pa je rodila trnje in osat. Eva je morala trpeti in umreti, ker je grešila.

s S š Š s S š Š

*Srna je gozdna
žival. Skriva
se rada.*

Srnica skače po trati. Stara srna jo svari:
„Orel prileti in te odnese.“ Srnica ne sluša.
Še dalje gre od mamice. Orel zakriči v zraku.
Srnica se hoče skriti pred orlom. Že je
prepozno. Orel jo odnese v gore. Stara srna
ostane sama.

l L I L

Lisica je zver.

Lovi in žve dru-

ge živali.

Lisica ugleda raco na vodi. „Ljuba račica,“ ji pravi, „priplavaj k meni, nekaj lepega ti hočem povedati!“ Ej, račica pa ni bila tako nespametna! „Zvita lisička,“ ji odvrne, „dobro te poznam, pojedla bi me rada.“ Lisica je jezna odšla v gozd, raca pa je ostala na vodi.

Lisica.

Lepega pomladnega dne gre Ludvik z očetom v gozd. V grmovju zagledata lisico. Oko ji gleda bistro; ušesa ji stojе pokonci. Širok, metlast rep ima, pa tanke noge. Ludvik se prestopi. Veja počī. Lisica jo ubere hitrih nog po grmovju.

Oče reče: „Lisica je divja žival. Lovi druge živali, kakor zajce, gozdne ptiče i. t. d. Večkrat se priplazi ponoči tudi v vas. Ondi ukrade kokoš, raco ali kaj podobnega. Zato je lisica jako škodljiva žival.“

Ludvik vpraša očeta: „Gotovo pa imamo kakšno korist od lisice?“

„Edina korist od lisice je njena koža, ki jo rabimo za kožuhe,“ odvrne oče.

i I **i I**

*Ivan in Ignac
sta brata. Učita
se pridno.*

Ivan je šel v višje šole. Ignac pa se je šel učiti mizarstva. Ves čas je bil poslušen in marljiv. Izučil se je in postal pomočnik, pozneje mojster. Ivan pa je bil učitelj. Obema bratoma se je dobro godilo. Svoje starše sta vedno podpirala. Izkazovala sta jima hvalenost na njih stara leta.

j J j J

Jajčeca ležijo
ptički v gnezda.
Iz jajčec se izva-
le mladiči.

Janezek zagleda na vrtu ptičje gnezdo. Jajčeca so v gnezdu. Janezek jih vzame in nese pokazat očetu. Oče mu resno reče: „Jajčeca nesi v gnezdo nazaj!“ Janezek sluša. Iz jajčec se kmalu izvale mladiči. Janezek je jako vesel drobnih ptičkov.

h H **h H**

*Hrošč ima štiri
krila. Hitro le-
ta po zraku.*

Hrošč zleze na hrastič in objeda mlade liste. Hinko zagleda hrošča. Strese hrastič. Hrošč pade na tla. Hinko pobere hrošča in ga prinese v šolo. Učitelj pravi: „Hrošč je škodljiv, ker objeda drevju listje. Uničujte hrošče!“

Hinko še nalovi hroščev in jih vrže kokošim, ki jih rade pozobljejo.

k K **k K**

*Konj, krava in
koza so domače
živali.*

Konj ima na nogah podkve. Zato lahko teče po trdi cesti.

Konja kuje kovač. Karel gladi konja po nogi. Kovač ga svari: „Konja pusti; udari te!“ Karel ne sluša. Konj udari dečka v koleno. Koleno oteče. Karel mora v posteljo. Hude bolečine je pretrpel, preden je ozdravel.

Hvaležne živali.

Konj, krava in koza stojе v hlevu. Lačni so.

Konj rezgeta: „Ovsa prosim!“

Krava muka: „Sena prosim!“

Koza meketa: „Vsaj listja mi dajte!“

Gospodar pride s polja domov. Ko čuje lačne živali, nasuje konju ovsa, kravi nameče sena, kozi pa položi zelenih vej. Veselo hrustajo živali vsaka svoj živež.

Hvaležne so zato svojemu gospodarju. Konj mu vozi težke vozove, krava in koza pa mu dajeta sladkega mleka.

Skrben gospodar ljubi svoje živali. Koli-
kor je treba, jim da jesti, jih ne pretepa in
jim ne nalaga preveč dela. Žival je tudi
stvar božja.

p P **p P**

*Pri sosedovih
imajo pridnega
Peterčka.*

Peterček je pastirček. Živino goni na pašo. S seboj ima psa. Psu je ime Pozor. Pozor pomaga Peterčku zganjati živino.

Peterček si ureže na paši vrbovo šibo. Iz nje si omaji piščal. Vesel piska Peterček na piščal. Še Pozor je dobre volje. Veselo skače okrog črede.

b B **b B**

*Blažek ima bol-
nega strica. Bo-
li ga noga.*

Blažek vedno sedi pri stricu, ki leži v postelji. Bolniku streže, kar more. Prinaša mu vode. Podaja mu zdravil. Bolni stric zato jako ljubi Blažka.

V vasi je semenj. Stric kupi na semnju lepo knjigo s podobami. Podari jo Blažku. Blažku je ta knjiga največje veselje.

Cigani.

Semenjski dan so prišli cigani v vas. Pri potoku so postavili šotor. Zakurili so ogenj in kuhali v kotlu kosilo.

Blažek in drugi otroci so šli gledat cigane. Še nikdar niso videli tako rjavih ljudi. Imeli so s seboj dva mršava konja. Cigani so polegali okrog ognja po tleh, ciganke so šle v vas prosit moke, masti in drugih jedil, cigancki pa so se valjali po mehki travi.

Blažek in drugi otroci so bili sicer pogumni dečki, a vendar se niso upali preblizu ciganov. Še pred mrakom so jo popihali domov k očetu in materi.

Cigani so večinoma umazani in raztrgani. Vsi pa vendarle niso hudobni.

R *r* *R*

Rovanov Rado

lovi rake v poto-

ku za vasjo.

Rak ga vščipne v prst. Rado se ne zmeni za to. Raka vrže v lonec in lovi dalje. Ko nalovi dosti rakov, jih nese domov. Skuhajo mu jih. Rdeči so. Rado jih poje s slastjo.

Rak je postna jed. Rakovo meso je jako okusno. Rak živi navadno v vodi. Ponoči pa prileze tudi na suho.

Učiteljica pripoveduje.

Učiteljica pripoveduje učenkam lepo povest o kralju in kraljici.

Imela sta lepega kraljeviča. Kraljevič odide po svetu, da spozna življenje drugih ljudi in dežel. Opasal je oster meč, da odseka sovražniku glavo. Zajahal je čilega konjiča, da ga ponese v daljnje kraje. Gozde in planjave sta prejahala, široke reke sta preplavala. Prideta do hudega velikana, ki je imel mogočen grad sredi močvirja. Ob zelenem gozdiču pred gradom se vname hud boj. Kraljevič odseka velikanu glavo in jo vrže v globoko vodo. Velikanu vzame mošnjo cekinov in hajdi dalje po širokem svetu.

Kraljevič je še mnogo let hodil po svetu. Slednjič se napoti domov h kralju in kraljici. Oba ga z veseljem sprejmeta, saj sta menila, da ga več ne vidita na svetu.

Stari kralj je kmalu nato umrl, mladi kraljevič pa je postal kralj. Vladal je srečno in veselo mnogo let.

Pravičen je bil. Vsi ljudje so ga radi imeli.

T T **t T**

Tine je hodil v
mestno šolo. Teto
je imel v vasi.

To je obiskal v počitnicah. Teta je imela vinograd. Tine je zobal grozdje. Toda prišel je šolski čas. Tine je moral nazaj v mesto. Težko se je ločil od tete. Prinesel je sestrici Tončki grozdja. Tončka ga je z veseljem pozobala in je hvalila njegovo dobroto.

f F

f F

Francek je vze-
la mati s seboj
v mesto.

Francek je videl v mestu velike hiše in lepe cerkve. Po cestah je bilo polno ljudi. Toliko ljudi ni Francek še nikdar videl. Krasne kočije so se vozile po cestah. Francek se je peljal tudi z elektriško železnico.

Po večjih ulicah so bile krasne prodajalnice. V teh prodajalnicah so prodajali trgovci razno blago: podobe, ure, zlatnino, igrače i. t. d.

„Lepo je v mestu,“ reče Francek, ko se pelje z materjo zopet domov, „a doma je vendar najlepše.“

Teden in letni časi.

Teden ima sedem dni: nedeljo, ponedeljek, torek, sredo, četrtek, petek, soboto. Šest dni delamo, v nedeljo počivamo.

Leto ima štiri letne čase: pomlad, poletje, jesen in zimo.

Spomladi skopni sneg. Iz zemlje vzklijejo cvetice. Poleti zori žito na polju. Trava je že velika. Kosci jo kose. Veselo vriskajo in pojo. Jeseni dozori sadje po vrteh. Kmet spravlja zadnje poljske pridelke. Pastirji pasejo živino in si pečejo krompir. Pozimi počiva vsa priroda. Sneg pokrije goro in dolino, mraz pritiska. Otroci imajo tudi pozimi svoje veselje.

Uboge ptičice pa pozimi zmrzujejo in lačne so. Pridni otroci jim potresajo drobtinice in zrnja.

a A **a A**

Antonu sta u-

mrla očē in ma-

ti. Postal je sirota.

Ah, kako hudo je brez staršev. Tudi Antonu je bilo hudo.

Anton je bil star tedaj šele štirinajst let. Službe je moral iskat po svetu. Prišel je slednjič k dobrim ljudem. Kovač Andrej Arko je potreboval vajenca. Začetkoma se je branil Antona. Sumil je, da je potepuh. Slednjič ga je vzel na poizkušnjo. Prav zadovoljen je bil z Antonom.

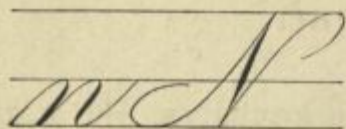
Kovač.

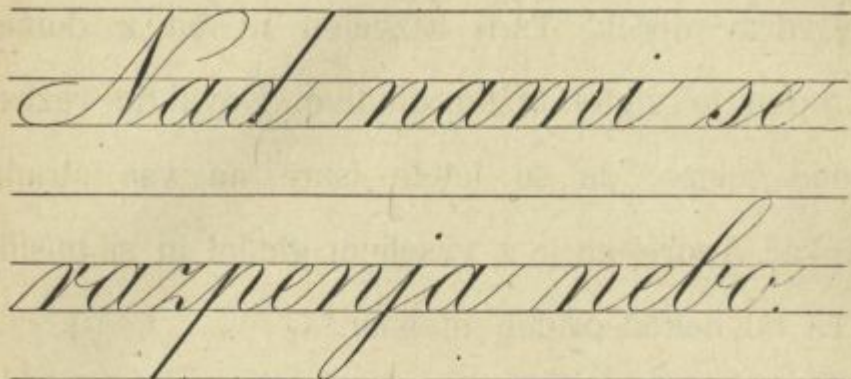
Anton se je pridno učil kovaštva. Bil je krepak in zdrav deček. Tudi razvajan ni bil z doma. Krepko je vihtel težko kladivo. Koval je razbe-ljeno železo, da so letele iskre na vse strani. Kovač Andrej ga je z veseljem gledal in si mislil: „Ta bo nekoč priden mojster.“

Poslušam kovača;
kladivo obrača,
ko tolče, se krega,
da daleč se zlega:
bunkati, bunkati,
noč in pa dan.

Priden kovač si služi mnogo denarja s svojim delom. Ves teden je črn od saj. V nedeljo pa se umije, se praznično obleče in gre k maši.

Počitek mu dobro de. V ponedeljek gre zopet na delo.

Na nebu sijajo podnevi solnce. Solnce razsvetljuje in ogreva zemljo. Brez solnca bi bila naša zemlja mrzla in prazna. Nobena rastlina bi ne rasla, nobena žival bi ne živela brez solnca. Tudi človeka bi ne bilo na zemlji.

Ponoči plava na nebu luna. Luna ne greje, ona le razsvetljuje noči s svojo svetlobo.

Vojaki.

Ravnokar so se usuli otroci iz šole. Tedaj se začuje z drugega konca vasi: čin, čin, bum, bum, bum!

„Vojaki gredo, vojaki,“ zakriče otroci in jo urnih nog ubero vojakom naproti. In glej! Po cesti prijezdi najprej na lepem, visokem konju častnik v lepi obleki. Svetlo sabljo ima v roki.

„Ta je pa lep,“ pravi Selanov Nandek, ki se ni mogel nagledati lepega vojaka in njegovega konja.

„General je,“ pristavi modro Hribarjev Tonček, ki je imel brata pri vojakihi. Od tega je slišal besedo general.

A otroci niso imeli časa gledati prvega vojaka. Takoj za njim je korakala godba in igrala lepo in veselo.

Veliki boben je peljal majhen konjiček, kakršnega otroci tudi še niso videli. Vsak si je želel imeti takega konjička.

Za godbo pridejo še drugi častniki na konjih, za njimi pa v dolgih vrstah navadni vojaki. Bili so trudni in prašni, zakaj korakali so že ves dan po trdi cesti.

Otroci so spremili vojake daleč iz vasi. Ko so se vračali domov, so se menili, da bodo tudi oni hrabri vojaki.

Najrajši bi bili vsi generali.

Velike delamo korake,
pred nami boben ropota;
papirnate so naše čake
in puške naše iz lesa.

m M **m M**

*Miklavž je bil
škof. Tri sestre
je obdaril.*

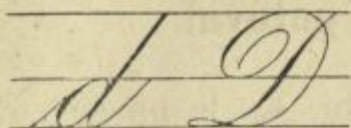
Sveti Miklavž prinaša pridnim otrokom raznih daril. Majhnim otrokom prinese igrač in sladkarij. Učencem in učenkam prinese Miklavž zvezkov, svinčnikov in peres. Marsikdaj obdaruje otroke tudi z lepimi knjigami. Malopridnim otrokom pa prinese šibo.

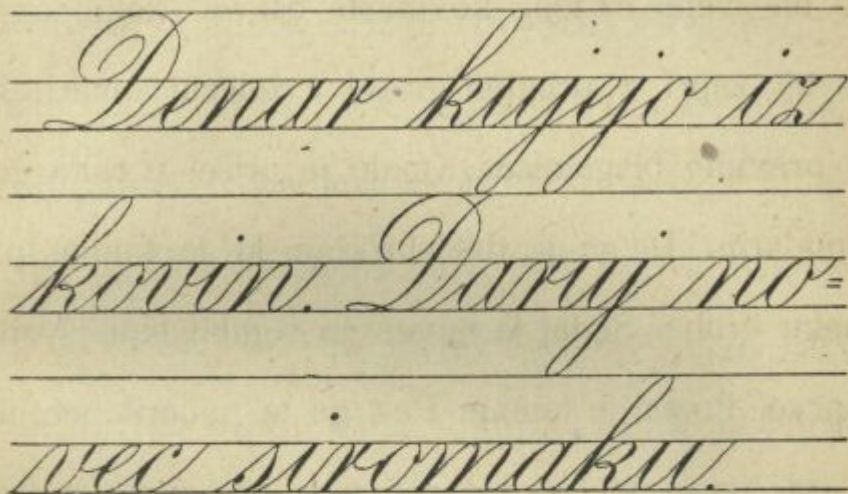
Miklavžev večer.

Mnogo časa pred Miklavževim večerom se pogovarjajo otroci o njem. Nekateri ga komaj pričakujejo, drugi se ga boje. Na Miklavžev večer sede otroci za mizo. Mirni so in tihi. Nič vpitja in razgrajanja ni čuti. S strahom pričakujejo, kaj bo.

Kar zapoje v veži zvonček in zarožljajo verige. Vrata se odpro. V sobo stopita najprej dva angelčka z zlatimi perutmi. Za njima gre Miklavž. Siva brada mu pada po prsih. Izpod visoke škofove kape se mu usipljejo beli, dolgi lasje. Zlat mašni plašč mu pokriva telo. V rokah drži knjigo s tremi jabolki in dolgo, zakrivljeno pastirsko palico. Črni parkeljni ropotajo in se premetavajo v veži. Miklavž jih ne pusti v sobo, saj so otroci tam za mizo pridni.

Miklavž vpraša te in one molitvice. Otroci dobro odgovarjajo. Miklavž jih obdaruje z jabolki, orehi in bonbončki ter obljubi, da jim prinese ponoči še kaj več.

Delavci delajo. Delo spoštujemo. Delo donaša denar. Brez dela ni jela.

Imamo zlat, srebrn, niklast in bakren denar. Denar rabimo za plačevanje. Denar iz papirja imenujemo bankovec. Denar si težko prislužimo. Zato moramo z denarjem varčevati. Denar nalagamo v hranilnice. Davek plačujemo z denarjem. Denarja ne razmetaj!

Kako je novec potoval.

Novec je potoval po svetu. Ko je bil še nov, je bil svetel in lepe kovinaste barve. Nekaj časa je bil zaprt z drugimi novci v železni omari, ki ji pravimo blagajnica. Kmalu je prišel v roke gospodariju. Ta ga je dal služkinji, ki je kupila pri peku kruha. Sedaj je novec že izgubil lepo svetlo barvo. Postal je teman. Pek ga je podaril beraču. Berač pa je imel raztrgan žep in je novec izgubil. Čez par dni ga je našel deček. Vprašal je v šoli in doma, čigav je novec. Ker ga ni vedel komu vrniti, je kupil zanj pero.

Detece dobi denar.

Kaj bi z njim počelo?

Spraviti ga mami da,

pa je mir imelo.

Rokodelci.

Črevljar dela črevlje. Krojač šiva obleke. Mizar dela mize, klopi, omare. Stolar dela stole. Zidar zida hiše, šole in cerkve. Mesar kolje vole, ovce, koze, prašiče. Strojar stroji usnje iz kož. Ključavničar izdeluje ključe in ključavnice. Kovač kuje konje. Tesar teše les. Mlinar melje žito v moko. Pek peče iz moke kruh. Vrtnar sadi cvetice, zelenjad in drevje. Slikar slika sobe. Pečar stavi peči. Lončar dela lonce in sklede.

Vsi ti možje so rokodelci.

Rokodelci morajo ves teden pridno delati. Priden rokodelec zasluži mnogo denarja. Ob nedeljah in praznikih rokodelci počivajo. Saj so potrebni počitka. Bog jim ga blagoslovi!

a A, b B, c C,
 ċ Ċ, d D, e E, f F,
 g G, h H, i I,
 j J, k K, l L,
 m M, n N, o O,
 p P, r R, s S,
 ſ Š, t T, u U,
 v V, x X, y Y.

a A,	b B,	c C,
č Č,	d D,	e E,
f F,	g G,	h H,
i I,	j J,	k K,
l L,	m M,	n N,
o O,	p P,	r R,
s S,	š Š,	t T,
u U,	v V,	z Z,
	ž Ž.	

SHS.

Na mnogih napisih vidimo te tri črke. Z njimi na kratko zaznamujemo našo državo — kraljestvo Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Srbi, Hrvati in Slovenci smo en narod. Vsi smo Jugoslovani. Srbi in Hrvati govorijo jezik, ki se le malo loči od slovenskega jezika.

Kadar govoriš lepo slovenščino, te Hrvat in Srb prav lahko razumeta. Tudi tebi ni težko razumeti srbohrvatskega jezika.

Slovenci, Hrvati in Srbi imamo istega kralja.

Lepo je kraljestvo SHS. Naša domovina je, ki ji hočemo zvesto služiti.

Bog živi našo domovino!

1.

Z Bogom začni vsako delo,
pa bo lep uspeh imelo!

2. Prvikrat v šolo.

Prišel je čas, da zapišejo tudi Peterčka v šolo. Od veselja ni mogel spati. Zgodaj zjutraj je vstal. „Hitro pojdiva v šolo, da ne zamudiva,“ priganja deček mater. Mati ga ljubeznjivo pogleda. Umije ga in počese, mu obuje nove črevlje in obleče snažno obleke. Poljubi ga na čelo in reče: „Pojdi, sinček, z božjim in materinim blagoslovom! Uči se pridno, da postaneš veljaven mož!“

Ni se zmotila mati nad svojim sinčkom; saj je bil Peterček vedno med prvimi učenci.

3. Bolna punčka.

Oj, moja punčka je zbolela, veselja nima več do dela, na klopci tam leži vsa blede, ne je in tudi več ne gleda.

Zdaj sem ji skuhala zdravila, v obleko toplo jo povila, sem v posteljo jo položila, da jutri zdrava bo hodila.

4. Trije otroci.

Trije otroci gredo skupaj v šolo.

„Danes hočem biti jako priden in pazljiv v šoli,“ reče mali Vilko, sin bogatega trgovca; „moj oče mi je obljubil desetico, če bom dobro znal.“

„Jaz pa hočem biti dober in priden, da me bo mati rada imela,“ de Zvonko, sin ubožnih staršev.

„Jaz pa nimam ne očeta ne matere,“ pravi Stanko; „hočem pa biti vseeno priden in pazljiv, da se kaj prida naučim.“

5. Razbiti vrč.

„Po vodé!“ zakliče mati.
Hitro vrč v roké —
sestrica in brat hitita
mami po vodé.

„Danes vode jaz nastrežem,“
sestra govori.
„Danes jaz,“ de bratec moško,
„včera si jo ti!“

In beseda da besedo,
vrč zdrči iz rok,
lice, roke in črepinje
moči bridki jok.

6. Pogumni zajček.

Če se je le ganil ubogi zajček iz svojega brloga, je srečal hudega lovca s puško. Kako se ga je ustrašil! Bežal je pred njim, kar je le mogel.

„Ko bi imel tudi jaz puško,“ si misli zajček, „pa bi se ne bal lovca.“ Gre in kupi puško. Moško koraka po gozdu. Nikogar se ne boji.

„Ojoj, kaj pa to? Že zopet ta grdi lovec!“
Ne pomišlja dolgo, vrže puško v grm in beži, da
bi skoraj izgubil noge.

Vesel je bil, da je srečno pribežal domov.

7. Zajec.

*Zajec dolgouhi ti,
kam se ti tako mudi?
Čakaj, rad bi te ujel
in s seboj na dom svoj vzel.
Dlačico bom gladil ti,
v teku boš me vadir ti.*

*„Ne utegnem,“ zajček de,
„moje dolge so cesté;
v deteljo me kliče glad,
a pod grm me vabi hlad.
Če bi rad imel me ti,
pa na rep mi daj soli!“*

8. Zajček in zelje.

Zajček je bil silno lačen. Na njivi zagleda lepo zelje. Začne ga objedati. Kmetič ga zagleda. Svrga ga: „Zajček, pusti moje zelje! Če ne, te ustrelim.“ Zajček ne sluša. Meni, da se kmetič le šali. Tudi drugi dan priskače na kmetovo njivo in objeda zelje.

Za grmom stoji kmetič s puško. Ko zagleda zajčka, pomeri in izproži. Puška počí, in zajček obleži mrtev.

9. Mladost.

Mladi smo. Mladost je najlepši čas življenja. Brez skrbi živimo; ni nam treba skrbeti za jed, obleko, knjige, stanovanje in drugo. Vse to nam dajo naši starši. Veselimo se mladosti, igramo se po zelenih travnikih in gozdovih, pojemo vesele pesmi in trgamo pisane cvetice!

Zraven pa ne pozabimo na učenje in delo! Učiti se moramo, da bomo kaj znali v življenju; delati moramo, da si utrdimo telo za življenje; zakaj kmalu bomo stali sami sredi življenja.

10. Kdo ugane?

Gola glavica, lesena nožica, kdo pozna tega možica? Prime se ga za nožico, drgne se ga ob glavico, pa te speče v ročico. A bojte se, otroci vi, za otroke ta možiček ni!

11. Ptički pozimi.

Zimski dan. Sneg naletava na zemljo. Oče vzame iz drvarnice ptičjo hišico. Nese jo na vrt in jo zasadi v zemljo. Otroci nanosijo zrnja in drobtinic. Ptički prilete in zobljejo hrano.

Posebno mrzlega jutra dobe otroci v hišici napol zmrzlega ptička. Nesejo ga v sobo. Toplota dobro dene ptičku in kmalu ozdravi. Vesel skače po hiši in pobira drobtinice. Posebno rad ima otroke. Zleti jim na rame in jim zoblje iz rok.

Spomladi pa odpre oče okno. Ptiček zleti z veselo pesmijo pod milo nebo.

12. Sanke.

Vsako nedeljo popoldne je šel Dorček z očetom na izprehod. Tudi pozimi, v snegu in mrazu. Šla sta iz mesta tja pod bližnji hrib. Na tistem hribu je bilo pozimi vse živo. Trd, debel sneg je ležal povsod. Po tem snegu pa so drčale sanke druga za drugo, te večje, one manjše. Na sankah so sedeli dečki in deklice, veliki in majhni. Trdno so se jih oprijemali. Kakor blisk so pridržale sanke v dolino, da se je kar kadilo od snega. Mladi sankarji so hitro poskakali s sank. Prijeli so za vrv in so vlekli sanke zopet v hrib nazaj, ali pa so jih nesli kar na hrbtu.

To je gledal mali Dorček in hudo mu je bilo. Vse to veselje uživajo drugi, le on ne. Trdneje

prime očeta za roko in prosi: „Ljubi oče, še meni take sanke.“

„Ako se boš vedno pridno učil,“ odvrne oče, „ti jih prinese Božiček.“

Ker je bil Dorček vedno priden, ga je uslišal Božiček. Pod božičnim drevesom so stale lepe, nove sanke.

Odzdaj pa ni bil Dorček več žalosten gledalec pod hribom. Moško je sedel na svojih novih saneh in drčal v dolino, da mu je kar sapo jemalo.

Če je pa časih zavozil v sneg in z rdečim noskom ril po snegu, no — kaj to!

13. Mladi šolarček.

1.

Še mlad se vam zdim,
že v šolo hitim,
na klop grem sedet
in štejem do pet.

3.

Kdor je nepazljiv,
glasan, nagajiv,
tam v kotu stoji,
na jok se drži.

2.

Ko zvon pozvoni,
odmolimo vsi,
brž k roki rokó
pred sebe lepó!

4.

A jaz bom samo
poslušen lepó,
tako še nekoč
učen bom na moč.

14. Pomlad.

Minila je zima. Solnce ogreva zemljo. Sneg je skopnel. Trava zeleni. Prve pomladanske cvetice

cveto. Prikažejo se zvončki, trobentice, vijolice. Ptički prepevajo po drevju in delajo gnezda. Vse je ozelenelo in oživel.

Ljudje zapuščajo hiše in hodijo pod milo nebo. Kmet orje in seje. Starček sedi na solncu in se greje.

A kaj šele otroci! Igrajo se na vrtu, trgajo cvetice, iz vrbovih mladik si majijo piščali.

Pride vesela Velika noč, ki prinese otrokom pisanih pirhov.

15. Moj god.

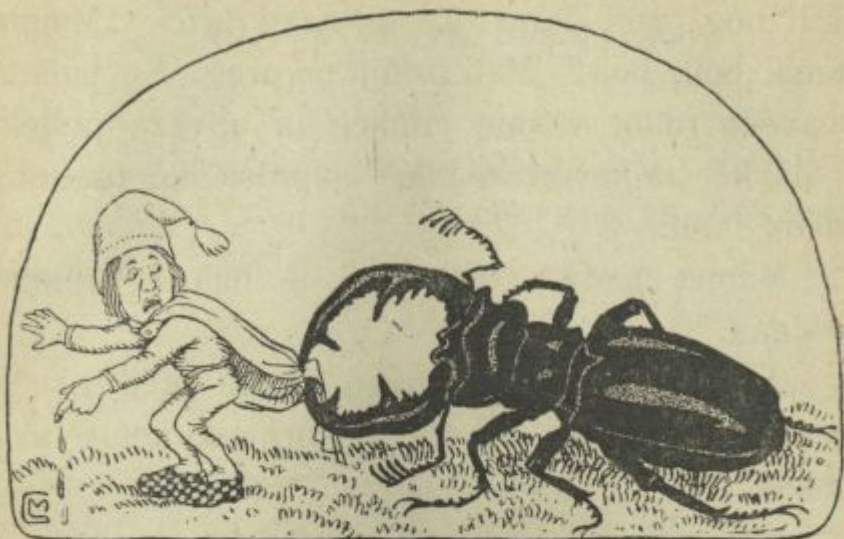
Ali že veste, da je bil včeraj moj god?

Dobil sem za god majhne grablje, lopato in motiko. Oh, kako lično je to vrtno orodje! Mati mi je odkazala za hišo gredico, ki jo sedaj obdelujem. Nasaditi hočem nanjo lepih cvetic, ki naj rasto, cveto in vonjajo. Toliko veselja imam z ljubimi cveticami.

Le pridite pogledat moj lepi vrtec! Veselje imam z njim. Pa tudi vam bo vseč uspelo delo mladega vrtnarja!

16. Pri igri.

En kovač konja kuje, koliko žrebljev potrebuje? Eden, dva, tri — pojdi, puta, vun ti!

17. Palček in rogač.

Palček je stanoval v hišici ob gozdnem robu. Nekoč prosi svojo mater, naj ga pusti v gozd. Mati mu dovoli, a pristavi: „Le pazi, da te ne ugrizne huda žival.“

Vesel skače Palček po zelenem gozdu. Nabira lepih cvetj, ki cveto pod košatim drevjem, in zoblje rdeče jagode. Kar mu prileze nasproti črna žival z velikimi kleščami. Nikdar še ni videl take živali. Toda Palček je pogumen deček, nič se je ne ustraši; prime jo za klešče. Črna žival pa ga stisne s kleščami za prstek, da se pocedi rdeča kri. Palček kriči in stresa z roko; a žival stiska vedno bolj. Nazadnje spuste klešče. Palček jo ubere

hitrih nog proti domu. Že od daleč kriči: „Mama, mama, boli, boli!“ Mati prihiti na prag. Ko ugleda krvavečo roko, vzame cunjico in obveže prstek.

„I, kaj pa je vendar bilo?“ vpraša, ko preneha Palček ihteti.

„Mama, huda, črna žival je bila z velikimi kleščami.“

„Aha, to je bil pa rogač,“ reče mati, „ta je pa res hud. Dobro, da te ni pohrustal, ker si tako majhen.“

18. Izlet.

Učitelj je odvedel svoje učence na bližnji hrib. Bilo je spomladi. Toplo je sijalo solnce. Ko dosepejo na vrh hriba, vzkliknejo otroci: „Kako lepo je tukaj!“

Učitelj jim razkazuje polje, travnike in gozde. Učenci vidijo domačo vas in druge vasi naokrog. Daleč tam pod goro zapazijo tudi mesto. Bele ceste se vijejo po ravnini. Vlak sopiha proti mestu. Pod hribom teče reka. Onstran ravnine se vzdigujejo majhni griči, za njimi visoke gore in beli snežniki.

„Vse to, kar vidite okrog sebe,“ reče učitelj, „je naša lepa domovina. Vsak človek ljubi svojo domovino. Tudi mi jo ljubimo!“

19. Deček in lastovka.

Deček:

„Lastovka ljuba, kam hitiš, zakaj tako zgodaj nas zapustiš? Saj radi te imamo vsi močno, ostani pri nas, te prosim lepó.“

Lastovka:

„Deček moj ljubi, jaz moram od vas; zima pride k vam in sneg in mraz. Pod snegom jesti nič ne dobim, od hudega mraza gotovo zbolim, zato odtod na gorki jug zletim. Ko pa vrne se k vam pomladi raj, takrat tudi jaz se vrnem v svoj rojstni kraj, poiščem pod streho si gnezdece malo, življenje novo v njem bo nastalo. Zarod nov si vzgojila bom, veselo hvalo tebi pela bom, mladiče učila ljubiti bom tvoj dom.“

20. Naša Mara.

No, to bi pač morali videti našo malo Maro. Komaj tri pedi je visoka in še ne hodi v šolo. Drugo leto pa menda že pride v prvi razred.

A pridna je nad vse. Nikdar ni brez dela. Če ne spi, pa je ali joka.

Zadnjič je hotela plesti nogavico. Menda je videla sosedovo Minko, ki je večja od naše Mare, kako jo plete. Priteče domov in prosi in nadleguje mater toliko časa, da ji je morala dati nogavico in igle. Toda veste, nogavica je bila materina

in že dodelana; Mara pa je kar vbodla igle vanjo in premikala roke, kakor da plete.

Ko smo se je nagledali in jo občudovali, je morala pa še na cesto. Tam je stala pred hišo in pletla, da je bilo kaj. A nogavica je bila skoraj večja kakor Mara, rasla pa ni nič, vedno je bila enako dolga.

No, pa to nič ne de. Naša Mara je pa vendarle pridna.

21. Ptičje gnezdo.

Kadar nima Kovačev Tinček šole, se igra na vrtu. Seveda se prej nauči in spiše nalogo.

Nekdaj lazi po grmovju. Tu zagleda gnezdece. V njem so štirje goli mladiči. Široko odpirajo kljunčke in glasno čivkajo. Gotovo so lačni.

V tem prileti stara ptica, njih mamica. V kljunčku ima črvička. Ne upa se blizu, boji se dečka. „Nič se ne boj,“ pravi ta, „grem že proč. Le dai črvička ptičkom, glej, kako so lačni.“

Odmakne se od grmovja in vesel opazuje oddaleč gnezdece.

22. Krokar in lisica.

Krokar ukrade kos sira. Sede na drevo, da bi ga použil.

Lisica ga ugleda. Rada bi pojedla dobri sir in pravi: „Ljubi krokar, kako si lep! Imaš lepo črno perje, lep rep in lepe noge. Ko bi znal še lepo peti, bi te morali izvoliti za kralja vseh ptičev.“

Krokar verjame lisici. Odpre kljun in začne vpiti: „Kra, kra!“ A že mu pade sir iz kljuna. Lisica ga poje in se posmehuje lahkovernemu krockarju.

23. Kokla in račice.

Učénke so se učile v šoli o kokoši.

Učiteljica vpraša: „Katera zna kaj o kokoši povedati?“

Pa vzdigne roko Rakarjeva Ivanka in začne smeje pripovedovati:

„Pri nas smo podložili kokli račja jajca. Ko jih je izvalila, so te nerodne male račice kobacale okrog kokle, ki jih je začudeno pogledovala; zdelo se ji je menda, da to niso njeni pravi otroci. Pa kot skrbna mamica jih je pridno vodila po travi okrog hiše, klicala jih: kok, kok! in brskala po prsti, da jim je pribrskala črvičkov.“

Nekaj dni je bilo vse dobro. Pa saj veste, da teče blizu naše hiše potok. Ko zagledajo račice vodo, zapuste koklo in splavajo po vodi. To se jim je dobro zdelo, da že znajo plavati v veliki vodi.

Ali koklo — to bi morali videti! Tekala je ob potoku gorindol, klicala račice in jih vabila h

kraju, pa vse zaman. Smejati sem se morala, ko sem gledala vse to: skrbno koklo in vesele račice. A končno se mi je kokla vendar smilila in sem si mislila: v takih skrbbeh so tudi naši starši, kadar nas vidijo v nevarnosti.

Zvečer pa so račice zopet priplavale h kraju. Skrbna kokla jih je spravila spat pod svoja krila.

24. Deklica in piške.

Majhna sem bila,
piške sem pasla,
piške so čivkale,
jaz pa sem rasla.

25. Naša muca.

Pri nas smo dobili mucu. Majhna je, pa bela in ima črne lise. Pri gobčku ima brke. Časih jo pocukam za brke. Toda veste, ne močno, da je ne boli. Nekoč sem jo stisnila preveč k sebi. Vprašnila me je takrat s krempeljčki po roki, da se je takoj prikazala kri. Nisem vedela, da ima tako ostre krempeljčke, saj se jih nič ne vidi; ima jih skrite v koži.

Pa jo imam vendar rada. Za ves svet je ne dam proč. Mleka ji prinesem v skledici in kruha ji dam, saj je še tako majna. Mama pa pravi, da bo lovila miši, ko doraste.

Radovedna sem, koliko miši ujame moja mala muca.

26. Maček na vrtu.

*Kaj tako po vrtu laziš,
maček, tiho kakor tat?
Molči, ti na ptice paziš,
rad zavil bi kateri vrat.*

*Kaj si ti za to pri hiši,
da bi ptice nam moril?
Za podgane si in miši,
da bi pridno jih lovil.*

27. Kar najdeš, ni tvoje.

Mihec in Metka sta brat in sestra. Nekdaj gresta po cesti. Spotoma najde Mihec lepo denarnico. Hitro jo odpre. V njej je bil denar.

„Glej, koliko denarja!“ de Mihec. „Kaj si kupiva zanj? Bonbončkov, igrač, nov nožek?“

„Ali, Mihec,“ ga takoj zavrne Metka, „saj denar ni najin, Bog ve, kdo ga je izgubil!“

V tem pristopi k njima gospod. „Ali nista našla denarnice na cesti?“ ju ogovori.

Že je hotel skriti Mihec denarnico v žep. A skesal se je, saj je bil dober otrok. „Da, našla sva jo,“ odgovori odkritosrčno in poda denarnico gospodu.

„Denarnica je moja,“ pravi gospod. „Res, poštena otroka sta. Tu imata plačilo.“ Iz denarnice vzame denar in ga daruje otrokoma.

Kako vesel je bil sedaj Mihec darila! „Nesiva denar hitro mami, da ga spravi in nama kupi za zimo tople obleke.“

28. Prsti.

Ta pravi: „Jejmo!“

Ta pravi: „Pijmo!“

Ta pravi: „Kje bomo vzeli?“

Ta pravi: „V materini skrinji bomo vzeli.“

Ta pravi: „Jaz bom pa mami povedal.“ — Pa je bil tepen.

29. Kako so zidali našo šolo.

Naša vas je bila majhna in ni imela šole. Pa kakor je že povsod, otrok je bilo vedno več. V sosednjo šolo je bilo predaleč. Sklenili so zidati v naši vasi šolo.

Vaščani so kupili lep travnik na koncu vasi. Najprej so prišli neki gospodje. Ogledovali in merili so travnik. V tla so zabili količke. Prišli so delavci in kopali temelj. Medtem so dovažali vaščani kamenje, opeko, les, apno in pesek. Kmalu so pričeli zidarji zidati zid, v zemlji iz kamena, više iz opeke. Opeko so pokladali na opeko, vmes pa so nalagali malte. Vrh zidu so postavili tesarji leseno ostrešje in ga pokrili z opeko.

Vzidali so okna in vrata, ometali in pobarvali zidove zunaj in znotraj, napravili v sobah lesene pode, postavili peči in šolsko opravo — in šola je bila gotova.

Blagoslovili so poslopje in pričel se je pouk. Otrokom ni bilo treba hoditi zdaj daleč v šolo. Doma so se naučili vsega potrebnega in koristnega.

30. Hvaležna žival.

Pavla je imela jako rada cvetice. Na vrtu za hišo jih je sadila in se veselila, kadar so lepo rasle in cvetele. Zalivala jih je in privezavala k palčicam, da so imele več solnca in so hitreje rasle in prijetneje vonjale.

A tudi na travnik jih je hodila nabirat. Posebno pri potoku, ki je tekel blizu hiše, jih je rada nabirala. Tam so rasle posebno lepe potočnice. Spremljal pa jo je vedno domači pes Perun, ki ga je imela Pavla jako rada in mu je vedno nosila jest. Tudi Perun je imel Pavlo jako rad. Gorje tistemu, ki bi ji hotel storiti kaj žalega: takoj mu je pokazal ostre zobe.

Ko nabira nekoč Pavla ob potoku cvetic in se preveč nagne k yodi, ji spodrsne, da pade ubožica v vodo. Voda je bila tedaj precej globoka in gotovo bi utonila. Kar skoči Perun v vodo, prime z zobmi deklico za krilce in priplava z njo na kopno.

Pavli se ni zgodilo nič hudega, le vode se je napila in obleko si je zmočila. Še jokala ni. Oklenila se je Peruna okrog vratu in se mu lepo zahvalila, da jo je rešil iz vode.

Odslej sta bila še večja prijatelja.

31. Uganka.

Kaj stvar na steni je, kdo ve,
ki vedno bije brez roké
in iti, biti ne prestane,
a vendar z mesta se ne gane?

32. Medved in zajec.

Medved sreča zajca v gozdu in mu reče zaničljivo:
„Kaj boš ti, uboga sirota, ki si tako majhen in imaš tanke
noge in šibko telo! Poglej mene, kakšen hrust sem, da bi
te kar v eni šapi zdrobil.“

Zajec molči. V tem se prikaže lovec. Urno zbeži zajec
s hitrimi nogami lovcu izpred oči. Neokretnega medveda
pa lovec ustrelí.

33. Pod voz.

Zapel je šolski zvonec, minila je šola. Učenci gredo na
vse strani proti domu.

Po cesti pridirja voz. Vladimir steče in se obesi zadaj
na voz. Misli si, da pride prej domov k materi. Daleč je
imel do doma.

V tem počí vozník z bičem, konj poskoči in močnejše
potegne voz. Vladimir se ni dobro držal. Padel je pod voz.
Z nogo je prišel pod kolo. Vstati ni mogel. Kolo mu je
zlomilo nogo.

Dobri ljudje ga odneso domov. Dolgo časa je ležal v
postelji, preden je ozdravel. Pretrpel je hude bolečine.

Ko je zopet hodil v šolo, se je ognil vsakemu vozu.

34. Polž in kobilica.

Kobilica sreča polža. „No, prijatelj polž, kaj lezeš tako počasi?“ ga vpraša.

„Tudi počasi se daleč pride,“ ji polž odgovori.

„Poglej mene!“ pravi kobilica. „Kdor ima tako gibčno telo in skočne noge, ta pride v enem trenutku tako daleč, kakor ti tri dni.“

To rekši, se zažene kobilica in skoči kar mogoče daleč.

Toda — ojoj! Skočila je predaleč in padla v ribnik, kjer jo je riba požrla.

35. Poletje.

Poletje je najbolj vroč letni čas. Solnce pripeka z jasnega neba. Ljudje in živali iščejo sence. Na polju zori žito. Na črešnjah rdeči prvi sad; tudi zgodnje hruške in jabolka so že zrele.

Otroci hodijo radi v gozd, kjer nabirajo rdečih jagod in črnih borovnic. Ob prehudi vročini poskačejo v hladno vodo, da se skopljejo in ohlade.

Nastane suša. Trava, cvetice in druge rastline venejo. Hipoma se prikažejo na nebu črni oblaki. Bliska se in grmi. Ulije se dež. Časih pada tudi toča. Nastala je nevihta.

36. Deček in kozel.

Bil je deček, ki je rajši jedel kakor se učil; zato so ga ljudje imenovali lenuha.

To ga je jezilo in mislil si je: „Čakajte, pokazati vam hočem, da znam tudi priden biti.“ Vzame knjigo in gre na cesto. Sede na hlod in vzame knjigo v roke. „Tu me vidijo vsi ljudje,“ si misli. Ker pa ne zna brati, drži knjigo na-

robe. Tu sedi, maha z nogami in gleda v knjigo. Kmalu pa začne kimati in zaspi.

Okrog hišnega vogla pride kozel. Gleda in gleda, kje bi dobil kaj za svoje trdo čelo in močne roge. Zagleda

spečega dečka. „Ej,“ si misli, „ali se greš ti z mano? Le dajva se!“ Kozel stopi nekaj korakov nazaj. Deček kima dalje. „Že grem, čakaj!“ — meni kozel, se zaleti, poskoči na zadnje noge in — tresk! — se požene v dečka. Deček se prekucne z debla, knjiga mu zleti v zrak. Jokaje zbeži v hišo.

Kozel pa čaka na cesti, da dobi zopet dečka, ki se ne uči in na cesti zaspi.

37. Uganka.

Ima liste, ni drevo; ima hrbet, ni telo; brž ugani, kaj je to?

38. Solnce in dež.

Deževalo je ves dan. Otroci so morali ostati v sobi. Bili so nevoljni. Rekli so: „Da bi solnce pač vedno sijalo!“

Ta želja se jim kmalu izpolni. Več tednov se ni prikazal noben oblaček na nebu. Otroci so se igrali ves dan pod milim nebom.

Toda na vrtu so zveneale cvetice in usahnili so zelišča na polju. Po travnikih ni bilo ne trave ne cvetja. Potoki in studenci so se posušili. Le globoko v jarku je še kapala voda izpod pečine. Tja dol so hodili oddaleč ljudje po njo, da so kuhali in prali, si gasili žejo in napajali živino. Sčasoma pa je tudi tukaj pošla voda.

Ljudje so bili žalostni. Otrok ni več mikala igra. Vzdihovali so: „Oh, da bi le zopet deževalo!“

Mati pa jim reče: „Zdaj vidite, da je dež prav tako potreben kakor solnce.“

39. Solnce čez hribček gre.

Solnce čez hribček gre,

luna pa za goré;

zvezdice presvetlé

se potope.

40. Pismo.

Ljubi stric!

Sedaj sem že velik in hodim v šolo. Obiskujem prvi razred in sedim v drugi klopi. Bolj majhni dečki pa sede v prvi klopi. Učim se pridno in znam že lepo pisati. Zato

Vam pišem to pismo. Pri nas smo vsi zdravi. Upam, da ste zdravi tudi Vi. Obiščite nas kmalu!

Srčno Vas pozdravlja

Vaš

Ivan.

V Ljubljani, dne 15. marca 1920.

41. Jutro.

Zgodaj zjutraj vstaja zlato solnce. Na drevju in po travi se blišči srebrna rosa. Ptički pojo svojo jutranjo pesem in letajo na polje iskat črvičkov in zrnja. Čebelice brenče po cveticah in nabirajo sladki med.

Tudi jaz vstanem, se oblečem, umijem in zmolim jutranjo molitev. Po zajtrku grem v šolo, kjer mirno sedim in se pridno učim.

42. Večer.

Solnce je zašlo za gore. Mrači se. Kmetje pridejo s polja, delavci iz delavnic domov. Povečerjajo, sedejo pred hišo in se hlade. Kmalu igredo počivat, da se okrepe za prihodnji dan.

Tudi moje oči so zaspane. Odmolim in sladko zaspim.

43. Lahko noč.

Glavica mi je zaspana,

posteljica že postlana.

Bog mi daj svojo pomoč,

oče, mati, lahko noč!

44. Usmiljeni Janezek.

Janezek pride s polja domov. Bil je jako lačen. Mati mu da velik kos belega kruha. Janezek gre pred hišo in s slastjo uživa kruh.

Kar pride sosedov Francek in se ustavi pred njim. Bil je jako ubog. Ogleduje beli kruh, vzdihne in pravi: „Moja bolna sestra si vedno želi belega kruha; a mi smo tako ubožni, da ga ne moremo kupiti.“

Janezek pogleduje zdaj dečka, zdaj svoj kos kruha. Kar ga prelomi, poda večji kos Francku in reče: „Na, nesi ga bolni sestrici! Prosil bom mater, da ga ji še pošlje.“

45. Nova obleka.

„Oj, mamica, kdaj oblečem novo obleko?“ prosi Milica svojo mamo.

„Le potrpi; v nedeljo, če bo lepo.“

Pride nedelja. Solnce sije z vedrega neba. Navsezgodaj sili Milica iz postelje in v mater, da ji vendar že obleče novo, belo obleko.

„Ob desetih greva k maši, takrat te oblečem, prej ne.“ jo mama tolaži.

O pravem času jo obleče. Res je lepa ta nova, bela obleka. Malo takih je videti. Seveda se mora Milica pokazati tudi drugim ljudem. Odide v kuhinjo in na dvorišče. Tudi putke in račke jo morajo videti, saj so njene prijateljice.

A glej nesreče! Spotakne se ob kamen in pade na rosno travo. Bela obleka sedaj ni več bela, temveč umazana. Jokaje zbeži Milica v hišo tožit materi svojo nesrečo.

Lahko si mislite, da je mati ni pohvalila.

46. Ribica.

*„Ribica, ribica, mala stvar,
le ne popadi trnka nikar!
Hitro se v vrat ti zasadi;
bolelo bi te, pritekla bi kri.
Ali ne vidiš dečka tam?
Ribica, urno splavaj drugam!“*

*Zdi se drugače ribici mladi,
gleda samo po tolsti vadi.
Misli, da z vrvcu deček ta
ondi na bregu se le igra.
Zdajci priplava, zine močno —
ribica, zdaj te boli hudó!*

47. O mehurčku.

Vodni mehurček gre po svetu. Sreča slamico. Potujeta skupaj: mehurček se vali po cesti, slamica pa koraka pokonci poleg njega. Sama sebi se smejeta.

Srečata žareč ogel. Potujejo vsi trije skupaj in dobro se jim godi.

Pridejo do široke reke. Radi bi prišli čez njo. Mehurček in slamica bi že prišla; a kako naj gre žareč ogel v vodo? Prosi prijatelja, naj ga preneseta čez vodo.

A mehurček skoči urno v vodo in splava hitro kakor račica na drugo stran. Slamica je mečjega srca. Vzame žareč ogel na rame in plava čez vodo. A ojoj! Sredi vode pregori slamica, ogel pa utone v vodi.

Mehurček gleda vse to z one strani reke in se tako smeje, da od samega smeha — počí!

48. Radovedni Slavko.

Mali Slavko je sila radoveden in sladkosneden. Nekoč zagleda na polici pokrito skledo. „Aha,“ si misli, „tu bo kaj dobrega!“ Zleze na stol, odrine pokrov in seže z roko v skledo. A ta hip grozno zakriči. Skoraj da ni padel s stola.

Kaj pa je bilo v skledi? Slavkova mati je spravila v skledo rake, da jih skuha za večerjo. Velik rak je zgrabil s škarjami za Slavkov prstek, ko je ta potipal v skledo.

Najbrž se je Slavko odvadil iztikati po skledah.

49. Strupene gobe.

Mati je poslala Katarinko v gozd po gob, ker jih je oče posebno rad jedel.

„Mati,“ reče deklica, ko se vrne, „danes sem nabrala jako lepih gob. Poglej, kako so lepo rdeče in belo pisane! Dobila sem tudi tistih rjavih, ki si jih prinesla oni teden, pa jih nisem hotela nabrati.“

„Oj, nespametno dete,“ odgovori mati, „to so mušnice, jako strupene gobe, četudi se zde tebi tako lepe. Kdor bi jih jedel, bi umrl. One rjave pa so jurčki, skoraj najboljše gobe, kar jih raste, četudi se zde tebi grde.“

50. Kaj imaš pa ti?

Glej, polžka krije hiška,
kožušček ima miška,
metuljček ima krilo,
a perja ptič obilo.
Dej, kaj imaš pa ti? —
Znaj, oče, mati zlata
prav rada me imata.

Obleko imam tudi
 in hišo v zimi hudi.
 Ko zunaj veter hruje,
 peč mraza me varuje.
 Kaj torej me skrbi!

51. Volk in kozice.

Stara koza je imela sedem mladih kozic. Šla je v gozd po živež. Pred odhodom naroči kozicam, naj bodo mirne in naj ne odpro nikomur razen njej. Kozice ji to obljubijo.

A komaj odide stara koza, začno kozice skakati in vpiti. Mimo hiše pride volk. Potrka na vrata. Kozice mislijo, da je prišla mama, in odpro. Volk skoči v hišo in požre kozice. Le ena je ostala živa, ki se je skrila v uro.

Kako se je prestrašila stara koza, ko je prišla domov! Iz ure prileze kozica in pove materi, kaj se je zgodilo. Jokaje gre stara koza na vrt, kjer dobi v senci spečega volka. Hitro vzame škarje in prereže volku trebuh. Iz volka poskačejo mlade kozice. Volku pa nalože kamenja v trebuh in ga zašijejo. Ko se volk zbudi, hoče k vodi, da se je napije. Prekucne se, pade v vodo in utone.

52. Lepa naša domovina!

Lepa naša domovina,
 oj, junaška zemlja mila!
 Stare slave dedovina,
 da bi vedno častna bila!
 Mila kakor si nam slavna,
 mila si nam ti edina,
 mila, koder sí nam ravna,
 mila, koder si planina!

53. Otrok in domovina.

*Tebi, domovina sveta,
zvesto sem v ljubezni vdan;
mlada so še moja leta,
vendar tvoj sem državlján.*

*Tebi služi moje delo,
tebi moč, ponos in čas;
zate bo srce gorelo,
ti si moja, tvoj sem jaz!*

54. Bratje.

Slovenec, Srb, Hrvat —
vsi v roke si sezímo,
kot ljubi brata brat,
iskreno se ljubímo!

Domovina, vedno mislim nate
in na neosvobojene brate!

Kazalo.

	Stran		Stran
Mala in velika abeceda	3—67	27. Kar najdeš, ni tvoje	83
S H S	68	28. Prsti	84
1. Z Bogom začni vsako delo!	69	29. Kako so zidali našo šolo	84
2. Prvikrat v šolo	70	30. Hvaležna žival	85
3. Bolna punčka	70	31. Uganka	86
4. Trije otroci	70	32. Medved in zajec	86
5. Razbiti vrč	71	33. Pod voz	86
6. Pogumni zajček	71	34. Polž in kobilica	87
7. Zajec	72	35. Poletje	87
8. Zajček in zelje	73	36. Deček in kozel	87
9. Mladost	73	37. Uganka	88
10. Kdo ugane?	73	38. Solnce in dež	89
11. Ptički pozimi	74	39. Solnce čez hribček gre	89
12. Sanke	74	40. Pismo	89
13. Mladi šolarček	75	41. Jutro	90
14. Pomlad	75	42. Večer	90
15. Moj god	76	43. Lahko noč	90
16. Pri igri	76	44. Usmiljeni Janezek	91
17. Palček in rogač	77	45. Nova obleka	91
18. Izlet	78	46. Ribica	93
19. Deček in lastovka	79	47. O mehurčku	93
20. Naša Mara	79	48. Radovedni Slavko	94
21. Ptičje gnezdo	80	49. Strupene gobe	94
22. Krokav in lisica	80	50. Kaj imaš pa ti?	94
23. Kokla in račice	81	51. Volk in kozice	95
24. Deklica in piške	82	52. Lepa naša domovina!	95
25. Naša muca	82	53. Otrok in domovina	96
26. Maček na vrtu	83	54. Bratje	96